

การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร จังหวัดนครปฐม

THAI DANCE LEARNING MANAGEMENT IN THE BUDDHIST SUNDAY CENTER OF WAT PHRA PATHOM CHEDI NAKHON PATHOM PROVINCE

แพรภัทร ยอดแก้ว *

PRAEPAT YODKAEW

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร 3. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่เรียนนาฏศิลป์ไทย ตามแนวคิด 6Q การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ได้แก่ นักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ จำนวน 15 คน ผู้ปกครอง จำนวน 4 คน และพระสงฆ์ จำนวน 1 รูป รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญทั้งสิ้น 20 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยอยู่ในชุมนุมนาฏศิลป์ มีนักเรียนที่สนใจเรียนประมาณ 20 คน อาจารย์ผู้สอนเป็นอาจารย์จิตอาสาที่มีความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนในการฟ้อนรำตามแบบกรมศิลป์และนาฏศิลป์พื้นบ้าน

2. นักเรียน มีความพึงพอใจต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทยอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านเพลงรำและท่ารำ ด้านเพื่อนร่วมชั้นเรียนนาฏศิลป์ และด้านบรรยากาศในการเรียน

3. นักเรียนที่เรียนนาฏศิลป์ไทยในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีการพัฒนาศักยภาพตนเองตามแนวคิด 6Q ได้แก่ ความฉลาดทางสติปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ ความฉลาดทางศีลธรรม จริยธรรม ความฉลาดที่เกิดจากการเล่นและความฉลาดในการแก้ไขปัญหา

คำสำคัญ: นาฏศิลป์ไทย การจัดการเรียนรู้ ความฉลาด 6Q ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

Abstract

The purposes of this research were to study Thai dance learning management in The Buddhist Sunday Center of Wat Phra Pathom chedi Nakhon Pathom Province. This research is Qualitative Research and Participatory Action Research (PAR). The Key Informant used for study

* คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

are 20 person including students in Thai Dance club, parent, and monks. Major findings are as follows :

1. The Buddhist Sunday Center of Wat Phra Pathom chedi Nakhon has Thai Dance Club for students. There are 20 students. A teacher of Thai Dance is a volunteer at the Buddhist Sunday Center Wat Phra Pathom chedi.
2. Students have a high level of satisfactions toward Thai dance studies.
3. Learning for Thai dance of students in Buddhist Sunday Center have Self Development According to the 6Q concept Include IQ (Intelligence Quotient) EQ (Emotional Quotient) CQ (Creativity Quotient) MQ (Moral Quotient) PQ (Play Quotient) and AQ (Adversity Quotient)

Keywords: Thai dance, Learning Management, Quotient, 6Q, Buddhist Sunday Center

บทนำ

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ศพอ.) เป็นองค์กรการกุศลทางพระพุทธศาสนาที่คณะสงฆ์ไทย จัดตั้งขึ้น เพื่อจัดการศึกษาตามอริยาศีลและศึกษาสาขาศาสนาอันครบถ้วนบริบูรณ์ โดยให้การศึกษากับเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยแห่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่ออบรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและศิลปวัฒนธรรม ทำให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างในวันอาทิตย์เข้ามาศึกษาหาความรู้ตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา แล้วนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เกิดขึ้นจากกรมการศาสนาได้สนับสนุนให้เปิดโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2520 และได้มีการเปลี่ยนชื่อจาก “โรงเรียน” เป็น “ศูนย์ศึกษา” ในปี พ.ศ. 2523 เพื่อให้มีเอกลักษณ์เป็นเฉพาะและสอดคล้องกับระเบียบทางราชการ พ.ศ. 2523 นับแต่นั้นเป็นต้นมาจึงใช้ชื่อ “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” จนถึงปัจจุบัน และใช้อักษรย่อว่า “ศพอ.” กรมการศาสนา มุ่งหวังให้วัดดำเนินการกิจการด้านการศึกษาสาขาศาสนาอันเป็นหนึ่งในการกิจของคณะสงฆ์ให้เด่นชัดด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชนโดยการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ จัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเพื่อสร้างแหล่งให้การศึกษากับเด็กและเยาวชน อบรม ปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของไทยแก่เด็กและเยาวชนอีกด้วย (กรมการศาสนา, 6 กรกฎาคม 2559) ปัจจุบัน กรมการศาสนามีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อยู่ทั่วประเทศ ประมาณ 4,100 แห่ง ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับสอนและเติมเต็มความรู้ให้คนอ่านออก เขียนได้เพิ่มมากขึ้น พร้อม ๆ กับการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก ตลอดจนวิชาเสริมที่สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น วิชานาฏศิลป์ ดนตรี คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาไทย การงานพื้นฐานอาชีพที่สอดคล้องกับชุมชนนั้น ๆ (กฤษฎพงษ์ศิริ, 6 กรกฎาคม 2559)

วิชานาฏศิลป์ เป็นวิชาที่รักษาวัฒนธรรมไทยของประเทศผ่านนาฏศิลป์และศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ เป็นการแสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ หรือภูมิปัญญาของคนไทยในด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผ่านการเรียนรู้ฝึกฝนถ่ายทอดกันมายาวนานจนเป็นมรดกของชาติที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยสืบมาจนถึงปัจจุบัน การรักษาวินัยนาฏศิลป์ให้คงอยู่ถือเป็นการรักษาวัฒนธรรมของประเทศชาติ ช่วยรักษา อนุรักษ์ ถ่ายทอดและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ทำให้เด็กและเยาวชนมีทักษะในการร้องรำทำเพลง ชื่นชมในการแสดงและ

เฟลิดเฟลินสนุกสนานกับการชมนาฏศิลป์ ช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทาง ด้านกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้กับเด็กและเยาวชนไทยที่เรียนนาฏศิลป์ไทย ทำให้เด็กและเยาวชนเข้าใจรากเหง้าวัฒนธรรมของประเทศ ก่อน จะเติบโตไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ที่มีความทันสมัยต่อไป จึงช่วยเสริมสร้างให้ประเทศไทยเข้มแข็งและยั่งยืน

จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดนครปฐม พบว่า มีงานวิจัยที่น่าสนใจ จำนวน 8 เรื่อง คือ แพรภัทร ยอดแก้ว (2559) (2558) (2557) ญาณภัทร ยอดแก้ว (2557) ญาณภัทร ยอดแก้วและแพรภัทร ยอดแก้ว (2557) ณรงค์วรช บุษมา (2557) สุพจน์ เสงพระพรหม และคณะ (2557) อัมพร วรานนท์วนิช และแพรภัทร ยอดแก้ว (2557) ซึ่งงานวิจัยของบุคคลเหล่านี้ ศึกษาศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในแง่มุมของพฤติกรรมทางจริยธรรม ความพึงพอใจ นวัตกรรม การศึกษา การ พัฒนาและระบบสารสนเทศของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

นอกจากนี้ จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับนาฏศิลป์ในประเทศไทยพบว่า มีงานวิจัยที่ น่าสนใจจำนวน 6 เรื่อง คือ ปนัดดา เขียวขุ่ม (2560) ประวิทย์ ฤทธิ์บุรณ์ (2558) ปานจันทร์ แสงสวัสดิ์ (2556) นิสา เมลานนท์ (2555) ปิยวดี มากพา (2555) ระวีวรรณ วรรณวิไชย (2545) ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ ศึกษา นาฏศิลป์ในแง่มุมของการวิเคราะห์ การอนุรักษ์ สืบทอด ความพึงพอใจ กระบวนการสอน นวัตกรรมการสอน วิชานาฏศิลป์และสื่อวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ

ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร จังหวัดนครปฐม เพื่อพัฒนาศักยภาพและการจัดการเรียนรู้ของศูนย์ฯ ให้ สามารถดำเนินการปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม รวมทั้งอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมได้อย่างต่อเนื่องและ ยั่งยืน เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ในด้านศีลธรรมและศิลปวัฒนธรรมให้เด็กและเยาวชนในเขตชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของเด็กและเยาวชน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่เรียนนาฏศิลป์ไทย ตามแนวคิด 6Q

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research – PAR) มีขั้นตอนการวิจัย คือ

- 1) การศึกษาภาคเอกสาร ผู้วิจัยเน้นใช้การศึกษาเอกสาร (Document Data) ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
- 2) การศึกษาภาคสนาม ใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) การจัด กลุ่มสนทนา (Focus Group) สำหรับการจัดการความรู้และใช้กระบวนการถอดบทเรียน รวมทั้งการเก็บข้อมูล จากเรื่องเล่า (Story Telling) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) จำนวน 20 คน หลังจากนั้น จึงนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและอภิปรายผล โดยได้

ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 รวมเป็นระยะเวลา 9 เดือน

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant)

การวิจัยครั้งนี้ มีผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selective) ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ได้แก่ นักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ จำนวน 15 คน ผู้ปกครอง จำนวน 4 คน และ พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญทั้งสิ้น 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสังเกตการณ์ แบบสรุปการสนทนากลุ่ม และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้าง และพัฒนาเครื่องมือขึ้นเอง โดยศึกษาทฤษฎี แนวคิด จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยให้มีความเหมาะสมที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลระดับพื้นฐาน โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุปข้อความของแต่ละบุคคลและรวบรวมจัดหมวดหมู่ทำความเข้าใจและอธิบายตามประเด็นที่ศึกษา
2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับกลุ่มจากการสนทนากลุ่มมาสรุปข้อความ รวบรวมจัดหมวดหมู่ทำความเข้าใจและอธิบายตามประเด็นที่ศึกษา
3. ข้อมูลจากการสังเกตและสังเคราะห์เอกสารมาวิเคราะห์และตีความ สรุปและอธิบายตามประเด็นที่ศึกษา
4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกแยะออกเป็นหมวดหมู่เนื้อหาตามประเด็นและขอบเขตของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีแบบสามเส้า
5. ประมวลข้อมูลแต่ละหมวดหมู่ แล้วนำมาทำความเข้าใจ ตีความ และอธิบายตามประเด็นที่ศึกษา
6. นำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาในองค์ประกอบความสัมพันธ์และข้อสรุปของประเด็นที่ศึกษานำเสนอแบบพรรณนาเนื้อหา

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอสรุปผลและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร

ผลการวิจัย พบว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร จัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยให้อยู่ในชุมนุมนาฏศิลป์ เป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ด้านอาจารย์ผู้สอน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร รับสมัครอาจารย์จิตอาสาที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านนาฏศิลป์ไทย มาสอนนักเรียนในกิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วงบ่าย โดยไม่มีค่าตอบแทนให้กับอาจารย์ เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนในการฟ้อนรำตามแบบกรมศิลป์และนาฏศิลป์พื้นบ้าน อนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทย นอกจากนั้น อาจารย์ผู้สอนได้เพิ่มประสบการณ์

การเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียนมากขึ้น โดยนำนักเรียนแสดงนาฏศิลป์ในงานต่าง ๆ เช่น การประชุมวิชาการนานาชาติ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนานาชาติ งานอุปสมบท และงานปิดภาคเรียน ศพอ. เป็นต้น

2. ด้านเพลงรำและท่ารำ อาจารย์ผู้สอนได้จัดทำแผนการสอนและเตรียมการสอน เตรียมอุปกรณ์ เครื่องเสียง ดนตรี โดยนำเพลงรำและระบำพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทย ทั้ง 4 ภาค มาฝึกสอนให้นักเรียน ศพอ. ได้แก่ ระบำ 4 ภาค ระบำดอกบัว ฟ้อนสาวไหม ฟ้อนมาลัย รำกลองยาว รำแพรวากาฬสินธุ์ รำตาลีก็ปัสและรำบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมไทยทั้ง 4 ภาค ผ่านเพลงรำและท่ารำ ตามแบบกรรมศิลป์และนาฏศิลป์พื้นบ้าน

3. ด้านเพื่อนร่วมชั้นเรียนนาฏศิลป์ พระอาจารย์เปิดโอกาสให้นักเรียน ศพอ.เลือกเรียนกิจกรรมเสริม โดยชุมนุมนาฏศิลป์ เปิดรับสมัครนักเรียนมาเรียนนาฏศิลป์ไทยในช่วงบ่ายวันอาทิตย์ มีนักเรียนที่สนใจเลือกเรียน ประมาณ 20 คน และบางครั้งถ้ามีงานแสดงอาจจะนัดเรียนพิเศษเสริมในวันเสาร์ ซึ่งทำให้นักเรียนสนใจร่วมกิจกรรมในชุมนุมมาก เพราะเพื่อน ๆ ร่วมชั้น มีความรักและสนใจในนาฏศิลป์ไทยเหมือนกัน การเรียนการสอน ที่สนุกสนาน อาจารย์มีความรู้และจิตใจดี ให้นักเรียนได้เรียนด้วย เล่นด้วย นักเรียนได้เคลื่อนไหวและได้รับรู้ เพลงรำและท่ารำที่หลากหลายพร้อมเพื่อน ๆ นักเรียน ศพอ. ดังนั้น นักเรียนจึงรู้สึกสุข สนุก กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนนาฏศิลป์

4. ด้านบรรยากาศในการเรียน สถานที่เรียนและฝึกซ้อมนาฏศิลป์ไทย คือ ในบริเวณวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ได้แก่ ห้องพระพุทธศาสนา ห้องเรียน ชุมตะเคียน และใต้ร่มไม้ เป็นต้น ทำให้นักเรียนได้สัมผัสบรรยากาศที่หลากหลาย ได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมไทยกับเพื่อน ๆ โดยมีผู้ปกครองมานั่งชมและคอยให้กำลังใจ การเคลื่อนไหวประกอบเสียงเพลงในท่าฟ้อนรำต่าง ๆ ช่วยฝึกสติและสมาธิ จึงทำให้นักเรียนผ่อนคลายความเครียดและสนุกสนานไปกับการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทย

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร มีความพึงพอใจต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทย อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านเพลงรำและท่ารำ ด้านเพื่อนร่วมชั้นเรียนนาฏศิลป์ และด้านบรรยากาศในการเรียน เนื่องจากนักเรียนทราบว่าการเรียนนาฏศิลป์ไทย ช่วยอนุรักษ์ รักษาและสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีไทยอันดีงาม นักเรียนเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย นักเรียนได้เรียนรู้นาฏศิลป์ไทย ทั้ง 4 ภาค ได้เคลื่อนไหวประกอบเสียงเพลงอย่างสวยงามและสนุกสนานกับเพื่อน ๆ ในห้องเรียน จึงทำให้นักเรียน ศพอ. มีความพึงพอใจในการเรียนนาฏศิลป์ไทยในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดา เขียวชะอุ่ม (2560) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนโรงเรียนนาวิกโยธินบูรณะ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านเพลงรำและท่ารำ ด้านเพื่อนร่วมชั้นเรียนนาฏศิลป์ และด้านบรรยากาศในการเรียน และงานวิจัยของ แพรภัทร ยอดแก้ว (2559) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนโดยการอ่านหนังสือนิทานธรรมะ ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโพธิ์มฤคเจติย วัดโพธิ์มฤคเจติย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน มีระดับความพึงพอใจในกิจกรรมอ่านหนังสือนิทานธรรมะ อยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรภัทร ยอดแก้ว (2557) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจต่อการใช้ Facebook ในวิชาอาเซียนศึกษาของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มีความพึงพอใจในการใช้ Facebook อยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรภัทร ยอดแก้ว (2557) ความพึงพอใจของเยาวชนท้องถิ่นที่มีต่อศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดโพธิ์งามเตือ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านพระอาจารย์ผู้สอน ด้านวิชาการ ด้านอาหารกลางวัน ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่เรียนนาฏศิลป์ไทย ตามแนวคิด 6Q

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่เรียนนาฏศิลป์ไทย ตามแนวคิด 6Q ช่วยให้นักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร พัฒนาอัจฉริยะรอบด้านหรือความฉลาดใน 6 ด้าน ดังนี้

1. การเรียนนาฏศิลป์ช่วยพัฒนาความฉลาดทางสติปัญญา (IQ: Intelligence Quotient)

ในการเรียนนาฏศิลป์ นักเรียนจะต้องจดจำเนื้อร้องและทำนอง จังหวะเพลง รวมทั้งท่าทางการรำรำตามแบบต้นฉบับให้ถูกต้อง แม่นยำและพร้อมเพรียงกับผู้เรียนคนอื่น เช่น ทำตั้งวง จีบหงาย จีบคว่ำ ย่อตัว ยกขา ตีโกล่ เป็นต้น ดังนั้น การเลียนแบบท่ารำตามครูผู้สอนและจดจำท่ารำตามเนื้อเพลงและจังหวะทำนองทำให้นักเรียนสามารถรำตามแบบได้อย่างถูกต้อง จึงเป็นการช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญาในทักษะความจำ ทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการตัดสินใจได้อย่างดี

2. การเรียนนาฏศิลป์ช่วยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ: Emotional Quotient)

EQ เป็นความสามารถในการรับรู้ เข้าใจอารมณ์ตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และยับยั้งชั่งใจตนเองและแสดงออกอย่างเหมาะสม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักรอคอย เข้าใจกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสถานการณ์รอบข้างได้ดี ซึ่งนักเรียนนาฏศิลป์จะได้ฝึกการฟ้อนรำในเพลงและจังหวะต่าง ๆ หลากหลายในแต่ละภูมิภาคกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนอาจารย์จะฝึกให้นักเรียนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล การรำเป็นทีมช่วยสร้างเสริมความสามัคคี ช่วยพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสนุกสนาน เพราะการฟ้อนรำได้ทำให้นักเรียนปลดปล่อยความเครียด ส่งผลให้นักเรียน ๆ มีอารมณ์เบิกบานแจ่มใส มองโลกในแง่ดี กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตัวเอง มีแรงจูงใจ อยากประสบความสำเร็จ เห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเอง

3. การเรียนนาฏศิลป์ช่วยพัฒนาความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ (CQ: Creativity Quotient)

คือ ความสามารถในการสร้างสรรคจินตนาการหรือแนวคิดใหม่ ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ จินตนาการเป็นการพัฒนาสมองซีกขวา คนที่มีพลังในการจินตนาการจะเป็นผู้สามารถสร้างสรรค์งานใหม่ สิ่งใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดี โดย CQ จะสัมพันธ์กับเรื่องการเล่น การเรียนนาฏศิลป์ช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์จินตนาการประกอบการรำในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ท่ารำโบราณคดี เช่น ระบายทวารวดี สุโขทัย ลพบุรี ศรีวิชัย เชียงแสน ผู้เรียนจะได้จินตนาการถึงประวัติ ความเป็นมา วิถีชีวิตของอาณาจักรโบราณคดีในสมัยต่าง ๆ ส่วนท่ารำที่แสดงกิจกรรมและวิธีการทำงาน เช่น ฟ้อนสาวไหม เต้นกำรำเคียว ร่อนแร่และเข่งแหยมไผ่ดแดง ผู้เรียนจะได้จินตนาการถึงวัฒนธรรม ประเพณีและวิธีการทำงานในท้องถิ่น และท่ารำที่เลียนแบบสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น ระบายนกยูง ระบายไก่ ผู้เรียนจะได้จินตนาการถึงลักษณะของสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น คนที่มีพลังในการจินตนาการจะเป็นผู้กล้าลองผิดลองถูก และพร้อมจะเผชิญปัญหา การพัฒนาให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์จะทำให้นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตมากขึ้น

4. การเรียนนาฏศิลป์ช่วยพัฒนาความฉลาดทางศีลธรรมจริยธรรม (MQ: Moral Quotient)

อาจารย์ผู้สอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ได้ปลูกฝังศีลธรรมและความดีงามให้กับนักเรียน เช่น ความเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความกตัญญู อ่อนน้อมถ่อมตนและมีสัมมาคารวะ เป็นต้น ทำให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีศีลธรรมและจริยธรรม ตรงกับหลักพระพุทธศาสนาที่สอนให้ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว นักเรียนที่มี MQ ดีมักเป็นนักเรียนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นและเมื่อโตขึ้นจะเป็นคนที่เข้ากับคนอื่นได้ง่าย เป็นที่รักของบุคคลทั่วไป การที่นักเรียนจะมี MQ เกิดขึ้นได้นั้นต้องเริ่มต้นจากการที่นักเรียนรู้จักบุญ บาป ถูกผิด กรรมดี กรรมชั่ว รู้ว่าสิ่งไหนควรทำ ไม่ควรทำ ซึ่งอาจารย์ได้อบรมสั่งสอนและแสดงให้นักเรียนเห็นอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน จึงช่วยพัฒนาความฉลาดทางศีลธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน

5. การเรียนนาฏศิลป์ช่วยพัฒนาความฉลาดที่เกิดจากการเล่น (PQ: Play Quotient)

การเรียนนาฏศิลป์เป็นการเรียนรู้หรือการเล่นในแบบหนึ่ง แนวคิด PQ เชื่อว่าการเล่นช่วยพัฒนาความสามารถและทักษะของนักเรียนในหลายด้าน ทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย ความเฉลียวฉลาด ความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์ สังคมและสุขภาพ การที่นักเรียนได้รำรำ เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายในการเดิน วิ่ง กระโดด ย่อตัว เอียงตัวนั้น ร่างกายได้เคลื่อนไหวไปมาเหมือนการเล่น ทำให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย ทั้งกล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่และประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้สอดคล้องกับเนื้อเพลง ทำนอง จังหวะและเสียงดนตรี ซึ่งเป็นเหมือนการออกกำลังกาย ส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีบุคลิกภาพที่ดี รูปร่างสวยงาม นอกจากความเพลิดเพลินสนุกสนาน อาจารย์ผู้สอนได้นำสาระดี ๆ ทักษะชีวิตพร้อมกับสอดแทรกคำสอน คุณธรรม จริยธรรม หลักคิดดี ๆ ระหว่างที่เล่น เรียนรู้และสอนด้วย จึงช่วยเสริมพัฒนาการของนักเรียน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา นักเรียนจะรู้สึกอบอุ่น มีความสุขสนุกสนานไปกับเพื่อน ๆ ในห้องเรียนนาฏศิลป์

6. การเรียนนาฏศิลป์ช่วยพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขปัญหา (AQ: Adversity Quotient)

AQ คือ ความสามารถปรับตัวในการเผชิญปัญหาได้ดี มีความยืดหยุ่นและพยายามหาหนทางแก้ไข ปัญหา เอาชนะอุปสรรคความยากลำบากด้วยตัวเอง ไม่ท้อต่อปัญหา มีความอดทนในการเอาชนะอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ความพยายามควบคุมสถานการณ์และแก้ไขสถานการณ์และกล้าเผชิญอุปสรรคด้วยตนเอง การเรียนนาฏศิลป์ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการมองปัญหาและจัดการปัญหาในการฟ้อนรำจากอาจารย์ผู้สอน ทำให้เข้าใจว่าปัญหานั้น เป็นโอกาสหรือเป็นเรื่องน่าท้าทาย ซึ่งถ้านักเรียนทำได้จะเกิดความภาคภูมิใจ และยอมรับความสามารถของตนเองมากขึ้น ช่วยพัฒนาการยอมรับนับถือในตนเองหรือการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ของนักเรียน เช่น การรำในท่ายาก หรือรำในเพลงยาก เมื่อนักเรียนทำได้ จะเกิดความภูมิใจในตนเอง และการแสดงนาฏศิลป์บนเวทีหรือการแสดงในที่สาธารณะ นักเรียนจะต้องข้มความเขินอายและแสดงออกมาอย่างดี เมื่อทำได้ แสดงได้ดี ได้รับเสียงปรบมือและคำชม ก็ทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในตนเองมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า นักเรียนที่เรียนนาฏศิลป์ไทย จะได้รับการพัฒนาศักยภาพของตามแนวคิด 6Q หรือพัฒนาอัจฉริยะรอบด้านหรือความฉลาดใน 6 ด้าน ช่วยให้นักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร มีความรู้ ความสามารถ มีบุคลิกภาพที่ดี และพัฒนาดตนเองอย่างรอบด้าน ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนประสบความสำเร็จในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากการลงพื้นที่สังเกตการณ์การเรียนการสอนและการสัมภาษณ์เชิงลึก รวบรวมข้อเสนอแนะจากเยาวชนผู้วิจัยมีข้อเสนอเพื่อการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดังนี้

1. ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ผ่านบทความวิจัยและสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทย
2. ควรจัดโครงการอบรมนาฏศิลป์ เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย เป็นต้น
3. ควรส่งเสริมให้นักเรียน ได้เผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ทางนาฏศิลป์ของตนมากขึ้น เช่น โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนานาชาติ เป็นต้น
4. ควรมีครูพี่เลี้ยงหรืออาสาสมัครที่มีความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ ช่วยสอนและดูแลนักเรียนที่เรียนนาฏศิลป์ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
5. ควรจัดให้มีห้องเรียนนาฏศิลป์ที่มีมาตรฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่มีความสำคัญ ซึ่งอาจมีส่งเสริมการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เช่น บุคลิกภาพ ความฉลาดทางอารมณ์ การยอมรับนับถือในตนเอง พฤติกรรมทางจริยธรรม เป็นต้น
2. ควรศึกษาและพัฒนาหลักสูตรค่ายนาฏศิลป์ไทยเพื่อใช้อบรมพัฒนาความรู้และทักษะทางนาฏศิลป์ไทยให้กับนักเรียนที่สนใจเรียนมากขึ้น
3. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป หากศึกษาในประเด็นนี้ ควรศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยในของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร

รายการอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (6 กรกฎาคม 2559). **ความสำคัญของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์**. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก http://www.dra.go.th/dra_learn/main.php?filename=index_01
- กฤษฎพงษ์ ศรี. (6 กรกฎาคม 2559). **กรมศาสนาจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา**. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก <http://m.dmc.tv/dhamma/index.php?action=page&id=17672>
- ญาณภัทร ยอดแก้ว. (2557). **แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัดและโรงเรียน: กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม**. บทความวิจัย, การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 6.
- ญาณภัทร ยอดแก้ว และแพรวภัทร ยอดแก้ว. (2557). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 10 และพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม**. บทความวิจัย, การประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 11 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.

- ณรงค์วรราช บุญมา. (2557). การพัฒนาบทเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เน้นเนื้อหาตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดโพรงมะเดื่อ นครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- นิสา เมลานนท์. (2555). “การพัฒนานวัตกรรมการสอนวิชานาฏศิลป์เรื่องนาฏลีลานาฏยศัพท์. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 4, 1: มกราคม - มิถุนายน 2555.
- ปนัดดา เขียวชะอุ่ม. (2560). ความพึงพอใจต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนโรงเรียนนาวิกโยธินบูรณะ จังหวัดชลบุรี. ชลบุรี: โรงเรียนนาวิกโยธินบูรณะ.
- ประวิทย์ ฤทธิ์บุรณ์. (2558). “นาฏศิลป์ไทย: สื่อทางวัฒนธรรมที่มากกว่าความบันเทิง”. วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และสร้างสรรค์, 1, ปี 2558: 106-137.
- ปานจันทร์ แสงสวาสดี. (2556). การสืบสานนาฏศิลป์ไทยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยวดี มากพา. (2555). “การสังเคราะห์งานวิจัยทางนาฏศิลป์ไทย”. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 14, 1: 112-117.
- แพรวภัทร ยอดแก้ว. (2557). ความพึงพอใจต่อนวัตกรรมอาเซียนศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม. บทความวิจัย, การประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 11 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- _____. (2557). ความพึงพอใจของเยาวชนท้องถิ่นที่มีต่อศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม. บทความวิจัย, การประชุมวิชาการระดับชาติ NPRU ครั้งที่ 6 วันที่ 30-31 พฤษภาคม 2557 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- _____. (2558). การส่งเสริมกิจกรรมอาเซียนศึกษาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโพรงมะเดื่อ เพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน. บทความวิจัย, โครงการสัมมนาวิชาการระดับชาติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- _____. (2559). การพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนโดยการอ่านหนังสือนิทานธรรมะ ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม. บทความวิจัย, การประชุมสังคมศาสตร์วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ระวีวรรณ วรรณวิไชย. (2545). การวิเคราะห์ปริญญาบัตรระดับมหาบัณฑิต ทางด้านนาฏศิลป์ไทยระหว่างปีการศึกษา 2515 ถึง 2543. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพจน์ เสงี่ยมพรหมและคณะ. (2557). การพัฒนาระบบสารสนเทศศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

